

Tietomallin laajennusta ja prosessin ylläpitoa selventävä taustadokumentti

- [Tietomallin laajennus ja prosessin ylläpitotarve](#)
 - [Johdanto](#)
- [Toimijat tietomallin laajennusprosessissa](#)
- [Toimijat prosessin ylläpidossa ja kehityksessä](#)
- [Huomioita tietomallin laajennukseen ja prosessin kehitykseen liittyen](#)

Tietomallin laajennus ja prosessin ylläpitotarve

Johdanto

Tietomallin laajennus ja prosessin ylläpitotarve ovat keskenään hyvin yhteneväiset, mutta ero tulee siinä, että siinä missä laajennustarve tulee esimerkiksi tiedonhyödyntäjältä, ylläpitotarve syntyy esimerkiksi tekniseltä ylläpitäjältä tai korkeakoululta esimerkiksi tiedon laatuun liittyen. Tietomalliuudistusta koskevan kehitysehdotuksen taustalla voisi tulevaisuudessa olla joko viranomaislähtöinen tarve tai lakiuudistus, operatiivislähtöinen tarve, paikallinen yhtä tai useampaa korkeakoulua koskeva tarve tai toimintaympäristön muutos. Ehdotuksen tausta ja muutostyyppi määrittävät prosessin, jolla kehitysehdotus käsitellään. Tämän periaatteen mukaisesti käsittelyprosesseja on kolme: 1) viranomaisiedontarpeesta tai lakiuudistuksesta lähtevän kehitysehdotuksen prosessi 2) operatiivislähtöisen kehitysehdotuksen prosessi ja 3) omakustanteisen kehitysehdotuksen prosessi. On syytä huomioida, esimerkikivissa prosesseja on paljon yksinkertaistettu, ja että osa prosesseista on kestoaltaan hyvin pitkiä, jopa vuosia vieviä. Tietotarpeiden määrittely voi alkaa jopa ennen esimerkiksi uuden viranomaisen tai muun toimijan virallista aloittamista, kuten tapahtui esimerkiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen (Jotpa) tapauksessa, ja jatkaa pitkään vielä aloittamisen jälkeenkin. Nykyisessä VIRT-Opintotietopalvelussa on kehitetty esimerkki opettajien pätevyystietoja vuosia, ja vieläkin olisi ns. tehtävää.

On tunnistettu että ei ole tarkoituksenmukaista, että tietomallin laajennusprosessit vaatisivat ns. tuplakoordinaatiota, jolloin viranomais- tai Digivision prosessissa tehdyt päätökset ja tietomallin laajennukset olisivat tiedossa ja yhteisesti ymmätetty myös toisesta prosessista vastaavalla taholla.

On huomioitavaa, että loppuraportin kirjoitushetkellä, keväällä 2024, niin VIRT-Opintotietopalvelun korvaavan ratkaisun kuin Digivision tietoaalustan hallintamallit ovat avoimet. Alla on kuitenkin kuvattu mahdollisia toimijoita eri prosesseissa ja esimerkinomaisen prosessikuvat.

Toimijat tietomallin laajennusprosessissa

Yhteistyötaho(t): Toimija(t), joilta tulee herätteitä mahdollisista uusista tietotarpeista ja sitä kautta tietomallin laajennustarpeista. Myös nykyisen kaltainen VIRT-yhteyshenkilökokous voidaan laskea yhteistyötahoksi.

Tiedonhyödyntäjä: Taho, joka käyttää uuden ratkaisun kautta saatavia tietoja joko osana lakisäätöistä tehtäväänsä tai esimerkiksi suostumukseen perustuen.

- **Toimijoita:** esimerkiksi viranomaiset, korkeakoulut tai OmaDatapalvelut.

Käsittelijä (koordinaattori): Taho, joka käsittelee sekä koordinoi kehitystarpeita ja -prosessia. Nykyisessä VIRT-Opintotietopalvelussa CSC:n VIRT-tiimi toimii tätä vastaavassa roolissa opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta.

- **Vastuut:** Koordinaattori vastaa kehitystarpeen valmistelusta, määrittelystä ja tarpeen mukaan joko pyytää lisäselvityksiä esimerkiksi tiedonhyödyntäjältä tai kutsuu asiantuntijaryhmän kasaan määrittelemään uutta tietotarvetta tai antaisi päätösesityksen ohjausryhmälle. Koordinaattori käytännössä varmistaa, että tiedontuottajilla (korkeakoulut) ja tiedonhyödyntäjät on yhteinen käsitys uudesta tietotarpeesta ja sen sisällöstä.
- **Mahdollinen toimija:** Opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus, Digivisio (HigherEd Hub Finland Oy) tai CSC:n VIRT-tiimin kaltainen toimija opetus- ja kulttuuriministeriön tai Opetushallituksen toimeksiannosta

Asiantuntijaryhmä (sis. yhteyshenkilökokoukset): Yhteistyötaho, joka osallistuisi koordinaattorin pyynnöstä/toimeksiannosta uuden tietotarpeen määrittelyyn. Nykyisessä VIRT-Opintotietopalvelussa VIRT-viranomaistiedonkeruiden asiantuntijaryhmää vastaava toimija. Laajemmin tarkastellen myös nykyiset VIRT-yhteyshenkilökokoukset ovat omanlaisensa asiantuntijaryhmä.

- **Vastuut:** Osallistua tietomallilaajennusten valmisteluun ja ottaa kantaa esimerkiksi yhteisiä käytänteitä varten. Niin sanotussa suppeassa käsittelyssä asiantuntijaryhmä päättää tiedon lisäämisestä tietokantaan. Suppea käsittely voitaisiin toteuttaa esimerkiksi lainsäädännöstä tuleville tietotarpeille, jotka koetaan niin selkeiksi, että ei ole tarvetta viedä asiaa ohjausryhmän käsittelyyn. Vastaavanlaisesti toimittaisiin ns. pilottien osalta, jotka tulisi saada nopeasti korkeakoulujen käyttöön, jos näissä ei ole esimerkiksi vakiintuneita rakenteita. Käytännössä siis prosessia kevennettäisiin ja nopeutettaisiin nykyiseen verrattuna.

Ohjausryhmä: Yhteistyötaho, jossa tehdään vaadittava päätös tai hylkäys kehityskohteen osalta. Nykyisessä VIRT-Opintotietopalvelussa [Oppijan tietovirtojen ja VIRT-Opintotietopalvelun ohjausryhmä \(OPTIETOR\)](#) toimii vastaavassa roolissa.

Tekninen ylläpitäjä: Taho, joka vastaa päätöksen käytännön toimeenpanosta, kuten esimerkiksi uuden luokittelun lisäämisestä tietomalliin ja järjestelmän testaamisesta. Nykyisessä VIRT-Opintotietopalvelussa CSC:n VIRT-tiimi toimii teknisen ylläpitäjän roolissa opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta.

Toimijat prosessin ylläpidossa ja kehityksessä

Yhteistyötaho(t): ks. yllä

Tekninen ylläpitäjä tai korkeakoulu: Taho, joka havaitsee prosessin kehitystarpeen esimerkiksi laatupoikkeaman tai yhteistyötahoilta tulevan herätteen vuoksi.

- **Vastuut:** Käyttötapauksesta riippuen informoi käsittelijää tai korkeakoulua esimerkiksi havaitusta laatupoikkeamasta ja antaa mahdollisuuksien mukaan ratkaisuehdotuksen asian korjaamiseksi. Jos kyseessä on prosessinäkökulmasta isompi muutos, kuten esimerkiksi linjattava asia, ottaa toimija yhteyttä käsittelijään.

Käsittelijä (koordinaattori): Taho, joka käsittelee sekä koordinoi kehitystarpeita ja -prosessia.

- **Vastuut:** Käsittelijä esittää tekniselle kehittäjälle esimerkiksi uuden luokittelun lisäämistä tietomalliin ohjausryhmän päätöksen mukaisesti. Käsittelijä myös tiedottaa prosessiin tehdystä yläpitotoimesta esimerkiksi korkeakouluja ja tiedonhyödyntäjiä. Nykyisessä VIRTA-opintotietopalvelussa CSC:n VIRTA-tiimi toimii tätä vastaavassa roolissa opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta.
- **Mahdollinen toimija:** Opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus, Digivisio (HigherEd Hub Finland Oy) tai CSC:n VIRTA-tiimin kaltainen toimija opetus- ja kulttuuriministeriön tai Opetushallituksen toimeksiannosta.

Asiantuntija- ja ohjausryhmä: Ks. yllä

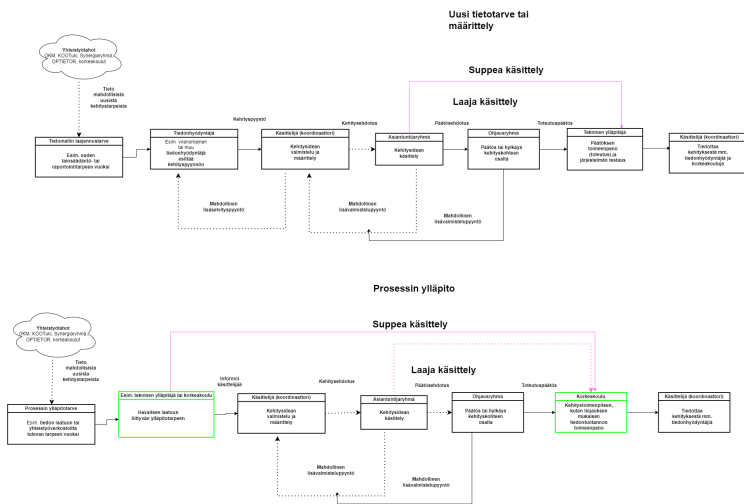
Korkeakoulu: Taho, joka vastaa päätöksen käytännön toimeenpanosta, kuten esimerkiksi uuden linjauksen toimeenpanosta ja oman prosessin sovittamisesta tähän.

Yleisiä huomioita tietomallin laajennukseen ja prosessin kehitykseen liittyen

Tietomallin tulee olla niin joustava, että skeema ei mene rikki, kun uusi luokittelu lisätään niin sanottujen geneeristen rakenteiden alle. Kun vastaavanlainen testityyppinen ratkaisu on todettu toimivaksi, voidaan tästä toteuttaa tietomalliin vakiokenttä ja mahdolliset uudet tietomalli-taulut. Tähän liittyy myös ns. suppean ja laajan prosessin erot, jotka on kuvattu yllä.

On syytä huomioida, että mikäli esimerkiksi viranomaisen tieto/kehitystarve hylätään esimerkiksi ohjausryhmässä, ei tietotave poistu mihinkään, mutta tarpeeseen tulee vastata jotenkin toisella myöhemmin sovittavalla tavalla.

Esimerkkikuvat prosessin kehityksestä ja uuden tietotarpeen lisäämisestä tietomalliin

Esimerkkikuva uuden tietotarpeen lisäämisestä tietomalliin ja prosessin ylläpitoon liittyen